

Katarzyna Kabat

„Granatowy zeszyt”

Witolda Lutosławskiego

Grupa odbiorcza: klasy V-VI (ok. 25 osób)

Czas realizacji: 60 minut

Cele:

- przybliżenie postaci Witolda Lutosławskiego,
- rozbudzenie działań artystyczno-edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz aktywnego uczestnictwa w kulturze poprzez inspirację pamiętnikiem kompozytora,
- próba definicji pojęcia „piękna” i „potrzeb kulturalnych”,
- rozbudzenie zainteresowania muzyką współczesną na przykładzie wybranych utworów Witolda Lutosławskiego,
- wykonanie własnego „Pamiętnika kulturalnego”, oddającego ideę „Granatowego zeszytu” kompozytora,
- poinformowanie uczestników o istnieniu filmu zatytułowanego „Granatowy zeszyt”, w reżyserii Nataszy Ziółkowskiej-Kurczuk, poświęconego życiu i twórczości wybitnego polskiego kompozytora, dyrygenta oraz pianisty, Witolda Lutosławskiego (1913–1994).

Materiały i programy:

- publikacje poświęcone życiu i twórczości Witolda Lutosławskiego (najlepiej z biblioteki szkolnej lub najbliższej szkole),
- kserokopia tekstu „O pięknie” Witolda Lutosławskiego (dla każdego ucznia),
- reprodukcja obrazu Vermeera „W pracowni malarza”, nagranie Preludium Es-dur 2 Chopina, widok katedry w Chartres,
- informacje pisemne (wydruki) lub wskazane strony internetowe przedstawiające „Granatowy zeszyt” kompozytora (prezentacja z użyciem tablicy interaktywnej/rzutnik multimedialny, dostęp internetu),
- wybrane nagrania utworów Witolda Lutosławskiego, do bezpłatnego odsłuchania na stronie www.trzejkompozytorzy.pl,
- materiały plastyczne umożliwiające wykonanie projektu „Pamiętnika kulturalnego”, a następnie jego realizację.

„Granatowy zeszyt” Witolda Lutosławskiego – znajdujący się (jak cała spuścizna po kompozytorze) w zbiorach Fundacji Paula Sachera w Bazylei – stanowi pamiątkarski zapis wrażeń i refleksji Lutosławskiego wobec współczesnych mu zjawisk i tendencji w kulturze; swoisty dialog artysty z współczesnymi mu twórcami, dziełami i ideami sztuki. To zapis poglądów dotyczących sztuki i roli artysty w otaczającym go świecie. „Granatowy zeszyt” z jednej strony stanowi „pretekst” do spotkania z twórczością wybitnego kompozytora, a z drugiej pozwala młodzieży postawić się w sytuacji aktualnego odbiorcy kultury – „tu i teraz” – jak to czynił Witold Lutosławski, prowadząc swoje zapiski.

Wartością niniejszego scenariusza są rozważania na temat „piękna” i „potrzeb kulturalnych”. Wykonanie autorskiego „Pamiętnika kulturalnego” pozwoli uczestnikom zajęć na utrwalenie swojej „obecności w kulturze” w dłuższej perspektywie czasowej – zarówno w roli odbiorcy, jak i twórcy.

Scenariusz nie uwzględnia oglądania filmu dokumentalnego pt. „Granatowy zeszyt”, ze względu na niedostępność materiału w internecie.

Przebieg zajęć

Część 1

Prowadzący rozmawia z uczestnikami na temat Witolda Lutosławskiego – kompozytora, dyrygenta, pianisty – w oparciu o zgromadzone materiały. Przeglądowi literatury towarzyszą wybrane nagrania Lutosławskiego. Następnie uczestnicy otrzymują tekst „O pięknie”, który zostaje odczytany przez prowadzącego wraz z demonstracją wizualną i muzyczną wymienionych dzieł sztuki.

Rozważania: Czym dla ciebie jest pojęcie piękna? Przywołanie jakiego obrazu byłoby dla ciebie ważne i dlaczego? Czy potrafisz opisać zjawisko przyrody, które wprawilo cię w zachwyty? Jaki rodzaj muzyki jest dla ciebie „piękny”? Jak sądzisz, czy łatwo zdefiniować pojęcie „piękna”? Spróbuj dokończyć zdanie: „piękno to...”. Jakie sytuacje pozwalają nam na kontakt z „pięknem”, gdzie można go „doświadczyć”? Czy można mieć potrzebę „piękna” i co to dla ciebie znaczy?

Część 2

Prowadzący przekazuje uczestnikom informacje na temat zapisków pamiątkarskich Witolda Lutosławskiego w tzw. „Granatowym zeszycie”. Na podstawie przygotowanych wydruków lub z wykorzystaniem dostępu do internetu uczestnicy zajęć dowiadują się także o filmie, którego kanwą jest wspomniany pamiętnik. Prowadzący podkreśla znaczenie

zapisków w „Granatowym zeszycie” – **to zapis poglądów dotyczących sztuki i roli artysty w otaczającym go świecie.**

Rozważania: Jaka funkcję pełnią pamiętniki? Jakie znasz współczesne formy „zapisywania myśli”? Co oznaczają dwa słowa „ku pamięci”? Jaka wartość może płynąć z prowadzenia „Pamiętnika kulturalnego”? Zbiór jakiego rodzaju materiałów mógłby tworzyć twój „Pamiętnik kulturalny”?

Część 3

Prowadzący proponuje dzieciom i młodzieży założenie indywidualnych „Pamiętników kulturalnych”. Wykorzystując materiały plastyczne, uczestnicy wymyślają własne formy papierowe, które umożliwią im gromadzenie materiałów upamiętniających uczestnictwo w kulturze, jak np.:

- materiały dokumentujące uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych: bilety, programy, plany, miejsce na autografy, recenzje publikowane w prasie i mediach elektronicznych, adresy stron internetowych, inne’
- miejsce na własne recenzje – znakowanie słowami KIT lub HIT*,
- dyplomy dokumentujące udział w konkursach artystycznych, fotografie,
- materiały dokumentujące uczestnictwo w kulturalnym życiu szkoły.

Pracy towarzyszy muzyka Witolda Lutosławskiego. Wybrany utwór może stanowić inspirację do wykonania okładki „Pamiętnika”. Dzieci i młodzież mogą wykorzystać do swojej pracy tekst „O pięknie” lub jego fragmenty.

Część 4

Podsumowanie zajęć. Refleksja: Jaki związek z założeniem „Pamiętnika kulturalnego” widzimy w naszych rozważaniach na temat „piękna”? Wymyśl podtytuł odnoszący się do idei.

Przydatne materiały

Witold Lutosławski – „O pięknie”**

Nie potrafię sformułować definicji piękna, ma ono przecież nieprzeliczone i najprzeróżniejsze oblicza.

Piękno jest w oczach uśmiechającego się dziecka i w obrazie Vermeera „W pracowni malarza”, i w krzyku ptaka przelatującego o świcie nad jeziorem, i w Preludium Es-dur 2 Chopina; w topoli rosnącej w moim ogródku, i w katedrze w Chartres.

Ale również, a może – przede wszystkim, piękno jest w porywie duszy człowieka poświęcającego swe życie dla innych.

Piękno jest zdolne wywoływać radość i przynosić ulgę w cierpieniu; rozpalać wyobraźnię i przywracać spokój rozedrganym nerwom.

Piękno wreszcie pozwala człowiekowi przeczuwać, czym jest szczęście.

/Źródło – „O pięknie”: rękopis w zbiorach Fundacji Paula Sachera/

Przydatne strony

„Granatowy zeszyt”:

www.culture.pl

www.jazzforum.com.pl

www.culture.pl/pl/arttykul/granatowy-zeszyt-witolda-lutoslawskiego

www.jazzforum.com.pl/main/news/granatowy-zeszyt

Informacje o Witoldzie Lutosławskim:

www.trzejkompozytorzy.pl

www.poland.gov.pl/witold,lutoslawski,,6794.html

**Oznaczenia KIT i HIT zostały wprowadzone w Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu przy realizacji projektu WWW Wstąp/Wypożycz/Wyluzuj, w ramach kampanii czytelniczej w 2013 r.*

*** „Witold Lutosławski. O muzyce. Pisma i wypowiedzi”, w opracowaniu Zbigniewa Skowrona (Towarzystwo im. Witolda Lutosławskiego i Słowo/obraz terytoria 2011)*